Quæstio XL.

Quare Dominus hîc cum Nicodemo amore ſuo agat?

225. Valde mirum videtur, quòd Chriſtus de ſupremo divini amoris arcano agat cum Nicodemo. Ad quod reſpondent Patres citati in expoſitione, quod Chriſtus Dominus, ut optimus magiſter, quandam Nicodemi præoccupavit objectionem. Superiori *verſu decimoquinto*, egerat Dominus de ſua exaltatione in cruce; & mirabundus Nicodemus dicere poterat: Quomodo, ſi filius es, permittet Deus, filium ſuum ſuſpendi, in crucéque exaltari? Occurrit Chriſtus, hoc Deum permiſſurum ob ſuam nimiam charitatem. Tamquam ſi dicat: Ne mireris, quod filius Dei ſit crucifigendus, quia *ſic Deus dilexit mundum.* Unde eleganter ait Salvianus lib. de Gubernatione mundi. *Plus nos amat Deus, quàm filium Pater. Evidens quippe res eſt, quod ſuprà affectum filiorum nos diligit Deus qui propter nos filio non pepercit. Et quid addo. Et hoc filio juſto & filio unigenito: & hoc filio* Deo.

Redditur ratio exaltationis Chriſti in cruce. — Salvian. — *Deus maximè nos diligit.*

226. Secundò. Chriſtus Dominus Nicodemo omnium hominum primo revelat ac aperit ſui divini amoris divitias; hic enim primus fuit ſermo, quem de ſuo divino amore Dominus habuit. Nicodemus paſſionis tempore fugientibus diſcipulis, deſerentibus amicis venit ad ſepeliendum Chriſtum, *ferens mixturam myrrhæ, & aloës,* Joan. 19. num. 39. Ut ergo Dominus anticipata ſolutione tam eximiam hominis remuneraret charitatem, ei omnium primo, divini amoris divitias pandit, qui paſſionis tempore recedentibus aliis inter primos ſuum erga Chriſtum declaravit amorem, ut Chriſtum è cruce deponeret, ac honorificentiſſimo, glorioſoque ſepeliret ſepulchro. Vide *lib. 1. cap. 2. n. 61. & cap. 6. num.* 30.

Ioan. 19. — *Deus anticipatè noſtra remunerat merita.*

227. Tertiò. Quamvis Nicodemus optimam haberet indolem, in charitate erga Deum valde tepidus erat, ut ex tot cum Chriſto habitis interrogationibus manifeſtè patet; & quod adhuc ejus dictis non præberet aſſenſum, ut conſtat ex hoc tertio Joannis cap. Ut ergo Dominus Nicodemi erga ſeipſum provocaret, ac inflammaret amorem, ſuam ei Dominus eximiam in homines explicat charitatem, ut tanti amoris notitia incenſus, totis viribus, & ſine ullis terminis totus ſe conferat ad ſummè diligendum Deum. Ita ait D. Cyrillus lib. 2. Joan. cap. 51. *Charitati autem erga homines* Dei *Patris mentionem opportunè fecit, ut Nicodemi durities aut molliatur, aut apertiùs pateat.* Quid efficacius, ac fortius ad Dei Charitatem hominem allicere valet, quàm quod dum conſideratur, ac ante oculos ponitur, quod ipſe noſtræ ſalutis cauſa datus, ac ad crucifigendum in manibus inimicorum ſuorum ſit traditus.

Eximia Chriſti charitas maximè in ipſum provocat amorem noſtrum. — Cyril.

228. Ait Habacuc. 3. num. 4. *Cornua in manibus ejus ibi abſcondita eſt fortitudo ejus.* Septuaginta legunt, *Cornua in manibus ejus; & poſuit dilectionem robuſtam fortitudinis ſuæ.* Ubi Dominus in Cruce apparuit extenſis manibus, ac clavis affixis, maximè omnium animos ad ſui imitationem traxit, ut homines tanto Dei amore inſpecto maximè provocarentur ad ipſum Deum redamandum. In cruce poſuit Dominus dilectionem robuſtam, hoc eſt, vehementiſſimam vim, ut omnium animos ad ſui dilectionem attraheret. D. Hieronymus ibi. *Quod autem*, ait, *juxta Septuaginta legimus: Et poſuit dilectionem fortem fortitudinis ſuæ; hoc eſt ut Deus Pater faceret dilectum ſuum ab hominibus diligi; & diligi, non leviter, ſed vehementer, & fortiter.* Acutè ponderat D. Athanaſius: Cur Deus veniens ad nos ſimilitudine carnis peccati præcinxit ſe? *Rom. 8 num.* 3. Quid repugnantius Deo, & quid ab ejus puritate magis diſtat, quàm peccatum, & ejus umbra? Juxta Philoſophum unumquodque maximè afficitur ad ſui ſimile, & magno pondere fertur ad ipſum. Deſcendit Deus ad nos ſimilitudine carnis peccati, ut homines videntes ipſum tot operibus, ac effuſione bonorum plenum, tot miraculis inſignitum, tanta charitate accenſum, & quod per omnia ſimilis eſſet fratribus, animos cunctorum ad ſui conſiderationem, & amorem expiſcaret, ac ſollicitaret. Divus Athanaſius orat. de Incarnat. Verbi, *Subjecit ſe ipſum*, inquit, *Verbum Dei, ut per corpus appareret, quo, ut homo jam factus, homines in ſe traduceret, eorumque ſenſus ad ſe reflecteret, ut illis veluti hominem conſpicientibus ex opere deſignationem perſuaderent ſibi*, &c. Et D. Auguſtin. *in manuali cap.* 26. ait, *Ut familiarius diligeretur ab homine* Deus, *in ſimilitudinem hominis Deus apparuit.*

Habacuc. — Septuag. — *Chriſtus in Cruce noſtrũ ſollicitat amorem.* — Hieron. — Athanaſ. — *Deus factus homo ad Jeſum amandum nos maximè provocat.* — Athanaſ. — *Similitudo trahit ad ſe.* — Auguſt.

Quæstio XLI.

Quare Deus tam vehementer dilexerit homines?

229. Amare eſt alicui velle bonum, juxta Philoſophum. Unde objecit aliquis fatuus quod tantus Dei amor videtur inconſideratus, nam imprudentis animi eſt, amare, ſi nulla adſit perſuadens ad amandum ratio; & in præſenti ita res eſſe videtur; Deus enim in ſe habet omnem bonitatem, omnem perfectionem, omnemque amabilitatis rationem, ita ut nec minimam poſſit ab homine utilitatis rationem reportare, nec aliquid ei accreſcere. Et ex parte hominis, nullum erat ad tantum amorem meritum, ſed potiùs demerita multa, & Deus optimè prævidebat, multos ex hominibus futuros eſſe ingratos. Ergo hujuſmodi amor obfirmatus judicii pondere non videtur.

Quid ſit amare. — *Ratio dubitandi.*

230. Hujuſmodi ſtultus argumentator de divino amore parum ſapit, altiſſimo enim conſilio gubernatur amor. Et ad hoc reſpexit noſter Evangeliſta, dum ait: *Sic Deus dilexit mundum.* Nam verbum Græcum, quod reſpondet noſtro verbo *Diligo*, & pro eo eſt in radice Greca, ubi nos in noſtra vulgata habemus, *Diligo*, non tantùm dicit amorem, ut rectè obſervavit Valaſquez *in Epiſtol. ad Philipp. cap. 2. verſ. 7. annot. 5. num.* 2. qui ex cordis impulſu proficiſatur, cui explicando verbum *Amor*, deſervire ſolet; quàm illum, qui ex mentis judicio, ac pondere oritur, propriè ſignificat. Et hoc Dei judicium conſiderans David *Pſalm.* 137. *num.* 6. dicebat: *Mirabilis facta eſt*

Quid ſignificet verbum. Diligo. — Valaſquez. — *Dei amor cum ratione.* — Pſalm. 137.

eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt; & non potero ad eam. Et D. Auguſtinus in ſuis Confeſſionibus. *Non ſatiabatur illis diebus dulcedine mirabili conſiderare altitudinem conſilii Domini ſuper ſalutem generis humani.*

Auguſt.

231. Ad quæſtionem Reſpondeo primò, quòd ratio hujus dilectionis eſt divina bonitas. In quo conveniunt omnes Patres. D. Athanaſius *Orat. de Incarnat.* D. Auguſtinus *ſerm. 12. de Nativit.* Theologi cum D. Thoma 3. *part. quæſt. 1. art.* 1. Quod rectè explicat D. Chryſoſtomus *homil. 7. in Epiſt. ad Timoth.* Quamvis enim in his, quæ amantur nulla detur cauſa, tamen in ipſo amante poteſt eſſe ſumma ratio diligendi; ac proinde tanta eſt infinita Dei bonitas, ut ipſa ſola per ſe ſit ſufficiens amandi homines, omni dilectione indignos: nam etiam inter nos, cum videmus homines indignis & ignotis benefacere, hoc ex eorum bonitate, atque clementia dicimus provenire. De Chriſti adventu loquens Paulus ad Titum; num. 4. ait: *Benignitas, & humanitas apparuit Salvatoris noſtri Dei.* Syriacus, *Patefacta eſt benignitas, & miſericordia Dei.*

Athanaſ. — Auguſt. — D. Thom. — Chryſoſt. — *Divina bonitas radix dilectionis.* — Ad Tit. 3. — Syriacus.

232. Secunda ratio deſumitur ex Paulo 1. *Corinth.* 1. *num.* 30. ubi de Chriſto Salvatore ait. *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & juſtitia, & ſanctificatio, & redemptio.* In primis fuit valde conveniens hujuſmodi dilectio Dei, ut filium ſuum unigenitum daret ob ſapientiam, ut homines docerentur, ac illuminarentur ab ipſo. Et ita ei dixit Nicodemus ſupra num. 2. *Scimus quia à Deo veniſti magiſter.* Et ipſemet Salvator hic infra num. 9. *Lux venit in mundum*, ut ita homines qui à Deo creati erant, in vitam æternam, de mediis neceſſariis ad talem finem inſtruerentur. Fuit etiam conveniens ratione juſtitiæ divinæ nam per Chriſtum pro peccatis generis humani de rigore juſtitiæ ſatisfactum eſt Deo. Et ita ait Paulus Rom. 3. num. 25. poſitum eſſe Chriſtum *in oſtenſionem juſtitiæ divinæ*, quod non ſolum intelligitur, ut vult Suarius *tom. 1. ad 3. part. diſputat. 5. ſect.* 3. de juſtitia vindicativa ſuppoſito peccato; verùm etiam de diſtributiva, & ſuo modo de commutativa, quæ in diſtributione præmiorum, & remuneratione meritorum prælucent. Et ita ait Chriſtus Nicodemo infrà num. 18. *Qui credit in eum non judicatur; qui autem non credit, jam judicatus eſt.* Tertiò fuit conveniens ratione ſanctitatis, ut Deus, qui eſt ipſamet ſanctitas, alios ſanctificaret; tunc enim bona maximè perlucent, cum aliis communicantur. Ita ait Dominus, *Ut qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quartò fuit conveniens ratione redemptionis, ut ait Chriſtus hic, ut *ſalvetur mundus per ipſum.* Oportuit, redemptorem eſſe Deum, ut ait D. Athanaſius *ſerm. 3. contra Arrian.* ne ſummus honor, debitus Deo, creaturæ tribueretur.

1. Cor. 1. — *Chriſtus Doctor noſter.* — Rom. 1. — Suarius. — *Præmia per Chriſtum cum juſtitia diſtribuuntur.* — Athanaſ.

233. Tertia ratio traditur à Ruperto *lib. 3. in Ioan.* ad hunc locum. *Ecce*, inquit, *Abraham obtulit* Deo *filium ſuum, & non pepercit filio ſuo propter Deum. Nonne ergo ſalva juſtitia & veritate Deus homine debitor eſſe voluit, ut & Deus propter hominem filio ſuo non parceret, quia propter Deum homo filio ſuo non pepercit? Ubi Deus accepta tanta juſtitiæ cauſa proclamat: Per memetipſum juravi, quia feciſti hanc rem, & non peperciſti unigenito tuo, propterea benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum, & poſſidebit ſemen tuum portas inimicorum ſuorum, atque in te benedicentur omnes gentes terræ*, Geneſ. 22. numero. 16. *Quis dicere audet; Quare ſic juraſti; quare apud hominem damnati generis te obligaſti*; &c. Et latè ipſe proſequitur. Infrà ait ipſe Rupertus, quòd Deus *cum interpoſitione juramenti promiſit atque complevit.* Juramento facto accedente divina promiſſione ſe obligavit Deus, ut filium ſuum unigenitum daret ad exaltandum in cruce; non enim patiens eſt divina charitas ab homine ſuperari: ſi enim homo ob Deum filio ſuo non pepercit, Deus excellentiſſimè meritum remunerans, unigenito filio ſuo ob hominem non pepercit, ſed morti tradidit, ut qui eſſent filij Abraham per fidem, non perirent, ſed haberent vitam æternam.

Rupert. — Geneſ. 22. — *Dei amor ab aliquo creato amore nequit excedi.*

234. Quartò. B. Vigilius Epiſcopus Tridentinus lib. 4. contra Eutychem. *Tantum*, ait, *Deo fuit ſtudium tuæ ſalutis, ut filium per quem fecerat omnia, dederit pro mundi vita, ut omnis, qui credit in eum, non pereat.* Cauſa hujus tantæ dilectionis divinæ fuit vehemens deſiderium ac ſtudium noſtræ ſalutis, ut hominem, quem crearat, non dereſeret, ſed omnibus modis adjuvaret, ut vita æterna donaretur. Valde decorum ſupremæ majeſtati, dum ſuos beneficiis fovet. Vide *libro 1. cap. 1. num. 51. & cap. 7. numer. 38. & lib. 2. cap. 1. num.* 82.

Vigilius. — *Princeps, quos creavit non deſerat, ſed adjuvet.*

235. Quintò: Ex ipſamet objectione in principio propoſita formo rationem. In Deo relucebat omnis bonitatis, ac perfectionis ratio omnino independens ab omni creatura. In homine vero viſebatur extrema miſeria, ac graviſſima dejectio. Ipſamet miſerrima conditio allexit, ac attraxit ſupremam Dei majeſtatem ad ſui auxilium, atque levamen. Multum enim diſcrepat divina bonitas ab hominum ingenio; nam homines quos proſtratos vident deſerunt, ac derelinquunt; at Dei ſuprema majeſtas ex ipſa calamitate arripit anſam ad opitulandum, ut hominem erigat, ac ſublevet. Exorat Jeruſalem Dominum: *Recordare paupertatis, & tranſmigrationis meæ, abſinthii, & fellis*, Threnor. 3. num. 19. Sed omni admiratione dignum, quod civitas illa à Deo expoſtulat, ut recordetur tranſmigrationis ſuæ, ſeu culpæ ſuæ. *Cum*, ut optimè obſervat Paſchaſius lib. 3. in Threnos, *non rectè, qui tranſmigrationem ſuam offert judici, qua puniatur; imo rogat cum David: Averte faciem tuam à peccatis meis*, Pſalm. 50. num. 11. ſi juſtus poſtulat; peccata obliviſcantur, quomodo Jeruſalem peccatis plena pro beneficio exoptat, ut Dominus ſuarum tranſmigrationum recordetur? Cur totis viribus non intendit, ut hujuſmodi tranſmigrationes è memoria dilabantur? D. Paſchaſius citatus. *Cum multis ſponſa*, inquit, *coanguſtiatur laboribus, & doloribus fatigatur, dicit ſponſo: Recordare paupertatis; & tranſmigrationis meæ, abſinthii & fellis non quod à Domino tranſmigrationis ſuæ recordari velit, ſed laborum, ac certaminum, quæ pro his tolerat, id eſt abſinthii, & fellis.* Deſiderat, ut in mentem Dei veniant, non ejus tranſmigrationes, ſed labores, ac miſeriæ, quas pro eis ſuffert, ideo ait: *paupertatis meæ*, id eſt, ut explicat Lyranus, ſpoliationem omnium bonorum, quam ſuſtineo non merita exquirit, non egregia facta Patrum commemorat ut videbatur olim: *Recordare Abraham, Iſaac & Jacob.* Exod. 32. numero 13. Sed extremam miſeriam, & deſolationem exponit

Ex ipſa miſeria manus divina movetur ad opem. — Threnor. 3. — Paſchaſ. — Pſalm. 50. — Paſchaſ. — *Miſeria, & calamitas Deum allicit ad miſericordiam, & auxilium.* — Lyran. — Exod. 32.

exponit his maximè commovebitur divina majeſtas, ut opem ferat, ac ut benignus pater erigat, ac ſublevet jacentem. His bene conſcius Jeremias orabat: *Recordare Domine, & vide quid acciderit nobis, intuere, & reſpice opprobrium noſtrum.* Threnor. 5. num. 2. Ubi D. Paſchaſius lib. 5. *Barbaram hiſtoriæ captivitatem deflet, miſeriuſque quas pertulit gens illa ingerit aſpectibus creatoris, ut clementiam imploret pro ſuis factis, & criminibus.*

Threnor. 5. Paſchaſ.

236. Quæſtionem excitant D. Anaſtaſius *lib. 4. Hexaëmeron.* Severian. apud Lippom. D. Ambroſius, & alij, quare die tertio, ex Dei mandato, *protulit terra herbam virentem, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque ſementem ſecundùm ſpeciem ſuam,* Geneſ. 1. num. 12. Die verò quarto poſt condecoratam terram fecit Deus duo luminaria in firmamento cæli, *ibidem num.* 14. Sed qualis hujus opificij ordo à præſtantiſſimo artifice? Cur potiùs non ornatur prius præcipua orbis pars, ſcilicet cœlum? Quis de Principibus admirandi operis palatia ſtructurus, fabricam incipit à viliſſima domus parte; & non prius ſibi, quam famulis habitationem adaptat? Creavit Deus in principio terram, & de ea dicitur: *Erat inanis, & vacua,* Gen. 4. num. 2. ſeu, ut habent Septuaginta, *inviſibilis & incompoſita,* id eſt, non erat digna, ſeu apta videri. Ideo ab ipſa infima terræ conditione capitur divinus artifex ut prius ad terram exornandam manus admoveat, & vaſtæ machinæ fabricam, non à firmamento, ſed à pulvere, à gleba exornare incipiat. Eccleſiæ Lugdunenſis Liber adversùs opiniones cujuſdam Joannis, *Inviſibilis erat terra, non tamen Domini oculis, qui dicebat: Germinet terra herbam virentem.*

Anaſtaſ. Severian. Ambroſ. Geneſ. 1. — Geneſ. 1. Septuag. — Liber Lugdunenſis.

Quæstio XLII.

Quare in ſignum dilectionis ſuæ Deus mundo dedit, non Angelum, vel Archangelum, ſed filium ſuum unigenitum?

237. Maximè mirantur Scripturæ omnes, quod Deus filium ſuum unigenitum dederit, nam, ut ait Paulus Rom. 5. num. 7. *Vix pro juſto quis moritur.* At Deus Pater nos ita dilexit, ut pro ſervis, & quidem ingratis, filium daret, quod neque pro juſto, neque pro amico facile quiſpiam facit.

Rom. 7.

238. Reſpondent primò D. Chryſoſtomus *hom. 26.* D. Cyrillus *lib. 2. in Ioan. cap. 51.* D. Hieronymus *in cap. 43. Iſaiæ, verſu* 8. Et ita ait Chryſoſtomus citatus, *Filium unigenitum dedit, non ſervum, non Angelum, non Archangelum. Nemo unquam pro filio tantam præ ſe tulit charitatem, quantam pro ſervis, & ingratis Deus.* Ad oſtendendas eximias ſui divini amoris divitias, non ſervum, non Angelum dedit, ſed filium ſuum unigenitum, unicum, eique conſubſtantialem: nam, ut ait Theophylactus, ſi Angelum quidem dediſſet, res parva non erat, eo quod Angelus miniſter ejus, & ſervus fidelis, non inimici, & apoſtatæ, nunc autem dato filio excellentiorem dedit charitatem; tantum enim proprio filio mandavit negotium: *Factum eſt prælium magnum in cœlo; Michaël & Angeli ejus præliabantur cum Dracone,* Apocal. 12. numero ſeptimo. Tota contentio erat de Luciferi ſuperbia, dixit enim: *In cælum conſcendam, ſupra aſtra Dei exaltabo ſolium meum,* Iſai. 14. num. 13. Dum Lucifer vult Dei ambire, ac uſurpare ſedem, Michaël, & Angeli ejus, Deo excitante, in prælium prodeunt pro divino honore, ac ſede tuenda. At pro mundi ſalute Dei filius unigenitus datur, ac in prælium cum Diabolo condeſcendit. Deus quodammodo videtur pluris æſtimare, ac apprehendere ſalutem noſtram, quàm honorem ſuum. Ideo pro divinæ Authoritatis defenſione Angelus cum Diabolo bellum commiſceat, pro mundi verò redemptione, non alius, niſi unigenitus Dei filius ad certamen exeat. Vide infrà *hoc cap. 3. numero 38. & num. 71.*

Chryſoſt. Cyrill. Hieron. — *Eximius Dei in homines amor.* — Theoph. — Apoc. 12. — Iſai. 14. — *Deus videtur pluris æſtimare noſtram ſalutem, quàm ſuum honorem.*

239. Secundò. D. Hilarius lib. 6. de Trinit. *Sed ſi dilectionis hinc fides eſt, creaturam creaturæ præſtitiſſe. Non facit magni meriti fidem vilis, & ſpernenda jactura. Pretioſa autem ſunt, quæ commendant charitatem, & ingentia ingentibus æſtimantur. Deus diligens mundum, filium non adoptivum, ſed ſuum & unigenitum dedit, hinc dilectionis; & charitatis fides eſt, ut ad mundi ſalutem, & filium ſuum, & unigenitum præſtitiſſet.* Decrevit Dei conſilium humano generi ſuum ingentem oſtentare, ac propalare amorem, eſtque divinus amor præexcellens adeo, atque creatum tranſcendens captum, ut creatura, ſive humana, ſive Angelica, ad tantum detegendum arcanum nulla ſit præpotens, nec alicui creaturæ tanta erat danda fides. Advenit ergo ipſemet Dei filius, ut paternæ charitatis theſaurum nobis aperiat, ac manifeſtet, ut verbis ejus noſtra fides in tanto myſterio acquieſcet. *Hinc dilectionis, & charitatis fides eſt; ut ad mundi ſalutem, & filium ſuum, & unigenitum præſtitiſſet.*

Hilar. — *Solus Deus ſui amoris divitias nobis poteſt declarare.*

240. Tertiò. D. Ambroſius lib. 1. de Jacob & vita beata capite ſexto. *Pulchro,* inquit, *verbo uſa eſt Scriptura, ut Dei Patris erga te pium propoſitum declararet, qui morti pro te totum obtulit, quod in Patre fuit, nihil ſibi reliquit, totum pro te obtulit. Conſidera affectum Patris. Quod pietatis eſt, quaſi morituri filii ſuſcepit periculum; quaſi orbitatis hauſit dolorem, ne tibi periret fructus redemptionis. Tantum fuit Domino ſtudium tuæ ſalutis, ut propemodum de ſuo periclitaretur: dum te lucratur, ille propter te diſpendia noſtra ſuſcepit.* Creaturarum amor res eſt ſumptuoſa nimis, multis ſemper doloribus, afflictionibuſque concomitatus incedit; ideo divinus ubi ad creaturas ſe extendit, noſtra ſimul quædam ſuſcepit diſpendia: *Pater nihil ſibi reliquit, totum pro te obtulit,* & in morte filii quaſi quandam orbitatem ſuſtinuit: *Quaſi orbitatis hauſit dolorem:* & apud rude vulgus quaſi de ſuo *periclitaretur,* & tandem propter te diſpendia noſtra ſuſcepit. Amor enim creaturarum etiam in Deo ſine aliquali diſpendii umbra noſtro loquendi modo, reperiri non valet. De Domino ait Iſaias 53. numero tertio. *Vidimus eum deſpectum, & noviſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem:* Et Threnor. 1. num. 12. *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.* Sed Deo, qui in beatitudine, in omni gaudio regnat, unde acerbiſſimi dolores, & vulnera? Pulchrè D. Chryſoſtomus homil. 6. de Paſſione: *Chriſtus*

Ambroſ. — *Creaturarum amor ſine aliquo diſpendio non datur.* — Iſai. 53. — Threnor. 1.

Chriſtus pœnarum genera percurrit, mortem ſuſcepit peramaram, quia damnari voluit, qui, quod fecerat, ſic amavit. Deus ſumma fruitur felicitate, at ubi creatura amavit, ſuſpendia noſtra ſuſcepit; mori, doloribus affligi, puniri, ac damnari voluit; ubi enim amor ad creaturas extenditur, ſine diſpendio ſtare neſcit.

Ubi amor ad creaturas extenditur, doloribus exponitur.

241. Quartò. D. Chryſoſtomus *homil. 9. in Epiſtol. ad Roman.* dum ponderat illa verba, *charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris,* Roman. 5. num. 5. ait S. Doctor. *Largitatem oſtendens, quod enim maximum donum erat, hoc dedit; non cælum, non terram, non mare, ſed quod his omnibus antiquius, pretioſiuſque erat, non ſenſim, aut pedetentim nos honeſtavit, ſed cumulatè, ac plena manu bonorum omnium fontem diffudit.* Adamavit Deus homines, non cælum, non terram non mare dedit, ſed filium ſuum unigenitum omnium bonorum fontem; verus enim amor ſe cohibere neſcit, quin largiatur omnia, atque diffundat: non ſenſim ac per partes ſe communicat, non unum dat, alterum retinet, ſed omnia cumulatè, ac plena manu elargitur. D. Ambroſius proximè citatus *lib. 1. de Jacob. cap. 6.* dum ponderat verba Pauli Rom. 8. num. 32. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum;* ait S. Pater *ut oſtenderet, quod ita omnes diligat, ut dilectiſſimum ſibi filium pro ſingulis traderet. Pro quibus, quod ſuper omnia eſt, dedit: poteſt fieri, non ut non in illo univerſa donaverit? Nihil enim excipit, qui omnium conceſſit authorem.* Amavit Deus creaturas, nihil excepit, omnia ampliſſimè dedit.

Chryſoſt. Rom. 5. — *Verus amor nil ſibi retinet, largitur omnia.* — Ambroſ. Rom. 8.

242. Quintò Origenes homil. 1. in Geneſ. *Salvator noſter, ait, qui eſt imago Dei, miſericordia motus pro homine, qui ad ejus ſimilitudinem factus fuerat, videns eum depoſita ſui imagine, maligni imaginem induiſſe: ipſe motus miſericordia, imagine hominis aſſumpta, venit ad eum ſicut Apoſtolus conteſtatur, dicens: Cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus & habitu inventus ut homo.* Verus amor ſimilitudinem, & æqualitatem exquirit, ut docet D. Auguſt. lib. de amicitia cap. 4. *Quem diligis,* ait, *parem tibi facere non negligas: non enim amicitia rectè colitur, à quibus æqualitas non ſervatur.* Homo ob ſuam perverſitatem maligni imaginem induerat, eaque veluti obdormiens, Deo videri ſimilis renuebat: ne ergo amori deſit ſimilitudo, & æqualitas, Deus imagine hominis aſſumpta, in ſimilitudinem hominum factus ad nos venit, ut ſi homo Deo ſimilis apparere recuſat, Deus homini ſimilis fiat. Vide *l. 2. cap. 10. n. 63.*

Origen. — *Amor abſque ſimilitudine, & æqualitate ſtare neſcit.*

243. Sextò. Dei amor maximè enituit, eo quod, cùm unicum haberet filium naturalem, per ipſum nos fecit adoptivos filios ſuos, ut ponderavi ex D. Auguſt. *lib. 1. cap. 1. quæſt. 45. num. 112.* Deinde mirificè reſplenduit Dei bonitas, eo quod nobis dedit filium ſuum, unigenitum, ut eſſet hominis filius, frater, ac conſanguineus noſter, ut ad ipſum, tanquam ad fratrem noſtrum, accedendi fiduciam haberemus, cùm ſit caro de carne noſtra, os ex oſſibus noſtris. Ac proinde ſi ut Deus habet Deum Patrem, ut homo habet Virginem matrem. Et hujuſmodi amplexum divinitatis, & humanitatis optabat ſponſa Cantic. 1. num. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Si enim, ut Deus, eſt inacceſſibilis; tamen ut homo, ac caro noſtra ad ſe omnes facilè trahit, aditum inveniamus ad ipſum. Dulciter D. Bernardus ſerm. 2. in Cant. *Ut ex æquo, ait, partibus congruens mediator neutri ſuſpectus ſit, Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis & certum me reddat in hoc oſculo oris ſui; ſecurus ſuſcipio mediatorem Dei filium, quem agnoſco, & meum, minimè planè jam mihi ſuſpectus erit; frater enim, & caro mea eſt; puto enim, me ſpernere jam non poterit os de oſſibus meis, & caro de carne mea.*

Cùm Chriſtus frater ſit noſter, ad eum confidenter accedamus. — Cant. 1. — Bernard.

Ad oſtium dilectæ animæ pulſat Chriſtus Dominus, & ait: *Aperi mihi ſoror mea, amica mea, caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium,* Cantic. 5. num. 2. Ubi graves Patres, ut Gregorius Nyſſenus *homil.* 11. *Catena aurium Patrum.* Ambroſius *lib. 3. de Virgin.* Paulinus *Epiſt. ad Severum;* per rorem, ac guttas noctium intelligunt gratiam, ac cœleſtia dona, quæ Chriſtus dilectæ animæ largitur. Sed cur, quæſo, dum eam ad oſtium aperiendum invitat, ut familiari colloquio fruantur, ſororem vocat cur, non Reginam, non electam ex millibus, non totam pulchram appellat ſed ſororem dicit? Hugo. *Soror mea es ne timeas periclitari ſi mihi aperias, tanto magis cauta eris, & umbram levius percipies.* Adventus tanti hoſpitis cum tot cæleſtibus donis te non terreat, ſed bono, animo magnaque fiducia vectes oſtii reſerentur, ut me recipias in tabernacula tua, & meo fruaris conſortio, quia ſi poteſtatis majeſtas te terret, fraternitatis, ac conſanguinitatis cognatio te ſecuram quieto animo reddit. Et ita Aſſuerus cùm præ metu conſternatam Eſther recreare vellet, ſuaviſſimo vocabulo, fratris titulo uſus eſt? *Quid habes Eſther? Ego ſum frater tuus, noli metuere,* cap. 5. num. 12. Hoc pacto hujuſmodi dictum interpretantur Serarius *quæſtione* 9. Gaſpar Sanctius *n.* 7. Non uxorem, non dilectam dicit, ſed fratris nomine vocat, ut ei vehementis amoris ſignum indicaret, ut vires conciperet ad Regi accedendum & ei cor ſuum aperiendum.

244. — Cant. 5. Nyſſen. — *Catena Patrum.* — Ambroſ. Paulinus. — Hugo. — Eſther. 15. — Serarius. Sanctius.

Quæstio XLIII.

Utrum Deus Pater majus amoris præbuiſſet ſignum, ſi ſeipſum nobis dediſſet, quàm dum filium unigenitum dedit?

Præſens quæſtio inquirit: An ſi Deus Pater ſe ipſum nobis dediſſet, & noſtram carnem aſſumpſiſſet, majus eſſet amoris indicium, quàm dum filium unigenitum dedit, & miſit? Et ratio difficultatis eſt, quia plus dat, qui ſe ipſum dat, quàm qui alium dat, & mittit. 245.

Ratio difficultatis.

Reſpondeo primò, quod illud verum eſt, quando datur amor inæqualis, & inter res diverſæ naturæ, ſaltem numericè, ut eſt in creatis, ubi una creatura magis diligit ſe quàm alterum; & magis appetit ſui conſervationem, quàm alterius. At in divinis perſonis amor eſt æqualis, & Pater æqualiter amat ſe, ac filium, ut docent Theologi. Suarius *lib. 11. de Trinit. cap. 2. num. 3. & 4.* Cumel. *1. part. quæſt. 34. art. diſp. 1. ad 3.* Magiſter Petrus Cornejo *tract. 3. de Trinit. diſp. 3.* 246.

Suarius. Cumel. Cornejo.